

Gedankenbuch str. 20 omenja, da je bil do 1906 na Florijanovem oltarju prilepljen listek z napisom: Hoc altare sub Casparo Gaischek parrocho et sindico Martino Jūk erectum est anno 710. Renovatum autem sub parrocho Iosepho Andrae, cooperatore Josefo Vottech et sindico Michaelae Zhaksh et Iosefo Toinko anno 1848. Leopold götzl Vergolder.

Oltar je imel pendat popolnoma iste oblike kot oltar sv. Antona, ki pa je danes v glavnem delu opremljen z novimi kipi. Kip sv. Antona je na konzoli na steni ob slavoloku. Oltar sv. Florijana je zanimiv, ker pripada tipu v prvih desetl. 18.stol. v sred. Evropi močno razširjenega tipa, ki vlada tudi v lj. franč.delavnicah.

Na predeli okrašeni z akantovimi viticami je nastavek z glavno nišo, ki vsebuje kip sv. Florijana, flanikran s skupino 3 stebrov in pilastrov, katerega kapitel se konzolasto razširja kot podnožje golšastega venca, mesto stebra pa stoji na vsaki strani po en kip sv. Ožbalta in drugega kralja, mogoče sv. Štefana. Angelske glavice na podnožju teh kipov in gredo nad njim. Golšasto ogredje je povezano nad srednjo nišo s ploščatim lokom, ki se razbito giebelsko razširja živahno naprej na str. segmentnih gibelskih podstavkih je na vsaki strani majhen zelo razgiban angel. Atika ponovi motiv glavne grupe. V srednji niši sv. Juda s sulico, na straneh 2 stoječa škofa, sv. Martin in sv. Valentin(?) V kompoziciji in obdelavi (rifel način) je več odmevov 17.stol. Kipi izredno sloki, v obliki močno razgibani. Slog ustreza onemu lj. franč.delavnice, brez delavniške zveze, pa zanimiv dokument časa. Kipin živahna arhitektura je edino izrazilo.

Stele, CXI, 8.9.1952, str.27 -27'.

Pravilno orientirana cerkev stoji na položnem griču v n.v. 358 m.

Viri in literatura: Farna kronika.

Cerkev sestavljajo: Predzidan prizmatičen zvonik, širša pravokotna ladja, nekoliko ožji in nižji $3/8$ zaključeni prezbitერიj, na vsaki strani ladje prizidani $3/8$ zaključeni in enako visoki kapeli in na jugu prizidana priltična zakristija. Strehe so enotna, strešaste, pultasta,, škrljeve; zvonikova je piramidasta, 8-strana, škrljeva. Gradnja je kamenita, ometana.

Zunanjsčina: Vso stavbo obteka pristrešen tahni zidec ter preprost, konkaven napušč. Zvonica je trikrat ppk odprta ter križno obokana. Zvonik poživilja o lizene in 2 pasova. Fabion je raven, konkaven, stene se nad njim trikotno zaključujejo, na oglih so kameniti vhodni bljuvači. Svetlobne line so pp, urno kazališče je veliko, zvonove line so biforne, opremljene na vrhu z baročnima volutama. Glavni portal je preprost, pp, z letnico 1699. Ladjini podolžnici imata po eno pp okno z luneto. Južna kapela ima v zapadni steni profiliran pp portal z močno gredo, v poševnicah pp okni z lunetama. Severna kapela ima pp okni z lunetama v poševnici in vzhodni steni. Prezbitერიj ima enaka okna v severni podolžnici in v obeh poševnicah. Zakristija ima pdp lino v vzhodni in pp portal z pdp nadsvetlobo v južni steni.

Notranjsčina: Tlak je šamoten. Zidana pevska empora počiva na 2 toskanskih stebrih in 2 križnih obokih, levo vodijo kamenite stopnice nanjo. Na fasadi, katero krasi biserna vrstica, je s pomočjo travers podaljšana v ladjo ter opremljena s polno leseno ograjo. Ladja ima pilastre, gredo okrašeno z bisernikom ter enako okrašene opoge, med katerimi so 3 traveje s pari sosvodnic. Vsi 3 slavoloki so členjeni in

ppk. Prezbitერიj in kapeli pokriva banja s parom sosvodnic in 3-stranim zaključkom. Prezbitერიj členi par pilastrov, vse 3 pa obtekajo grede z biserniki.

Iz prezbitერიja na desno vodi pp portal s profilirano gredo v zakristijo s cementnim tlakom (črno-bel) in banjo s parom sosvodnic. Tu sta 2 sedišči v ppk nišah in vhod na prižnico z baročnimi vrati, običajnega tipa. Notranjščina je tonsko zadovoljivo rešena.

Iz pevske empore vodi lep, profiliran, šilastoločen gotski portal v zvonik.

Oprava: Glavni oltar je bil obnovljen l. 1905. od Angela Zorattija. Takrat je bil predelan tabernakelj. Ima trebušasto menzo, predelan tabernakelj, prostorno razvit podstavek, nastavek s parom stebrov in parom pilastrov, golšasto ogredje, katero v sredi veže samo zidec, segmentni krili in med njima Trojico z zemeljsko oblo. V osrednji konkavno-konveksno zaključeni niši stoji Štefan, ob strani Boštjan in Rok. Ušesa so majhna, volutasta, s cvetnima vazicama. Nad osrednjo nišo je razgibana karpusa z monogramom IHS. Na golšah sedita 2 puta, ob tabernaklju klečita 2 večja efeba na voluta. Svečniki so bp. Oltar je delal ca 1850. Leopold Götzl, ker pa je izpadel previsoko, so ga morali spodžgati. Prvič je bil obnovljen l. 188., drugič kot rečeno 1905.

Oltarja v kapelah sta enaka. Levi ima sarkofagasto menzo, tabernakelj iz l. 1912, prostorno razvit podstavek, okrašen z angelskima glavicama in akantom. Nastavek nosita 2 para stebrov in med njima bogata akantova konsola. Golšasto ogredje, okrašeno z glavicama in rozetami, veže usločena greda. Segmentni krili poživiljata sedeča angelčka. Atika je replika nastavka. Ob oltarju visi draperija, ki nadomešča ušesi. Kipi v nastavku Janeza Ev., Brezmadežne in "eže so delo Ferd. Stuflesserja iz l. 1904. Kipi v atiki Franca Xaverkja, Savolvega sprebrnjenja in Valentina ter 4 puti na obeh ogredjih so istočasni z oltarjem, Svečniki so bp.

Desni oltar je enak levemu, le da je bil obnovljen l. 1906. od A. Zorattija. Ima še originalne kipe, v nastavku Venclja, Florijana, Henrika, v atiki 2 škofa in v sredini Filipa. Pri tem oltarju je tabernakelj še originalen. Ta oltar je imel listek z napisom: HOC ALTARE SUB CASPARO GAISCHEK PAROCHO ET SINDICO MARTINO JUG ERECTUM EST ANNO 1710. RENOVATUM AUTEM SUB PAROCHO JOSEFO ANDREAC, COOPERATORE JOSEFO VOTTECH ET SIN DICIS MICHAELE ZHAKCH ET JOSEFO TORINKO ANNO 1848. LEOPOLD GOTZL VERGOLDER. Oltarja ~~xxx~~ sta kavli-tetni deli ter sta bila zadnjič obnovljena l. 1924. Prižnica: Ima konkavno-konveksen tloris. Spodaj klobasasto ograjo dele 4 volute v 3 polja, katerih srednje je bogato okrašeno s školjkovino in girlandami iz vrtnic. Balдахin enakega ~~in~~ tlorisa z lambrekini in asimetričnim rokajem nosi 2 cvetni vazici, 2 puta s sidrom in Moresovimi tablami, med njima p. cerkev v podobi sedešega papeža s križem in kelihom. Je neokusno preslikana, sicer pa čedno delo iz srede ali 3. četrtine 18. stol.

Orglje: Imajo tridelno omaro z v sredi ovalnim zidcem, višjim srednjim delom ter volutasnimi ušesi. Krasi jih bogat rokaj. So lepo in okusno delo iz 3. četrtine 18. stol. Nabavljene so bile l. 1840.

Križev pot je delan po Führichavem. Izdelal ga je Gosar l. 1896, okvirje pa je naredil Anton Pavlič iz Buč.

Krstilnik je zelo preprost, 5/8 tlorisa ter z lesenim bp nastavkom.

Zakristijska omara je čedno bidermajersko delo z napisom M:D:P:/1840.

Oprema: Kipa Antona Puščavnika, verjetno z levega oltarja, je čedno baročno delo. Ostala oprema je bp.

Zvonik: Portal, ki vodi vanj z empore, je verjetno prvotni glavni ladjin portal. Prvo nadstropje je ometano in križno obokano. Zvonik je v osnovi star, toda je obnovljen v zvonikovi etaži. Tu je zvon z napisom: SANCTI JOANES ORA PRO NOBIS ANNO 1691. Krase ga 4 reliefi: MB, Nikolaj, Janez

Nepomuk.

Podstrešje: Oboki so vsi kameniti. Koksó ladjo obokali, so jo dvignili za ca 2 m. Zvonik je na podstrešju ometan ter ima tu še ohranjen stari pri-
strešni iz izpodžlebljeni ~~xix~~ zidec, ki je sicer odbit. Tu je vidna sled
prvotnega ladjinega ostrešja, ki je bil mnogo nižji kot danes. Verjetno
prezbiterij, vsaj v gornjem delu, kapeli iz zakristija, so prizidki. 5 6

Resume: Sv. Štefan se prvič omenja l. 1494., torej^{je} v osnovi gotška podružnica
ki je bila l. 1761. ekscedirana iz fare Zibika. Obsegala je zvonik, ladjo
in prezbiterij. Ladja je bila takrat mnogo nižja in ravno krita, zvonik je
opasoval gotski zidec, prezbiterij je bil obokan, toda tudi mnogo nižji.
Koncem 17. stol. ~~do~~ vdelali sedanji glavni portal, prejšnega pa predstavili
na pevsko emopro ter predelali tudi zvonik. Približno takrat so dvigili
in obokali ladjo, vdelali pevsko emporo, prizidali kapeli, prizidali ali vsa
močno dvignili prezbiterij (ki na zakristijskem podstrešju ni ometan!) ter
prizidali zakristijo. Takrat je cerkev dobila novo opravo, od katere sta
ostala stranska lotarja iz l. 1710. Pozneje cerkev ni več doživljala bi-
stvenih predelav.

Okolica: Zupnišče je pritlična, 3 x 2 osna stavba, ki je bila predelovana
l. 1835 in 1872. Njen profiliran, členjen, ppk, toda malce poštlačen portal
s kovano mrežo v nadsvetlobi, nosi letnico 1766.

Okoli cerkve so ostanki ovalnega baročnega obzidja z več spolijami, od
katerih je ena gotška ter kaže žlebasti profil 3. Ker je profil v
gotovih distancah luknjan, je verjetno ostanek okna z mrežo.
Mrtvašnica ima členjen, profiliran ppk portal, ki kaže na l. pol. ali sredo
18. stol.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana, toda trpi na močni talni vlagi.

Ostalo: V Brezju je omeniti stebrasto znamenje pri Plevčakovem kozhlcu, predvsem pa veliko Fermentovo kmetijo. To je nadstropna, 5 x 2 osna hiša, ki ima na južni strani 3 ppk portale z letnicama 17 IHS 39 in 1768, na severni pa freske sv. Florijana in Antona Padovanca s prikaznijo Marije. Pod slikama sta nečitljiva napisa s kronogramoma in volutami. Tu je tudi ppk niša s profiliranim okvirjem ter leseni pp portal. Klet ima križne oboke, kuhinja banjo, sicer pa so leseni tramnati stropi. Hišo pokriva opečna, šatorasta streha.

Sicer so v župniji kapelice običajnega tipa, opremljene z ljudskimi plastikami kot n.pr. v kapeli pri šoli kip Marije kraljice z otrokom, ki je morda še iz 18. stol. Pač pa je omeniti kapelico v Grobelcah, pravzaprav zidano znamenje, slopastega tipa s 4 ppk nišami v gornjem delu. Opasuje ga konveksen zidec, zaključuje pa enak fabion. Streha je vlomljena piramidasta, škrljeva. Preprosta slikarija v nišah je močno uničena ter predstavlja: MB, Florijana, Mihaela in Jurija. V južni stranici podstavka je globoka ppk niša, v vzhodni pa nad njo nišo zidana pečnica z deizmom skupino, rustikalno ekspresivno delo, iz 18. stol.

Opombe:

J. Curk: Celjska topografija, (Šentjur), rkp. str. 139-141, zapiski 1960